

ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

ISSUES OF LEGAL SUPPORT OF ACADEMIC INTEGRITY BY STUDENTS

Підберезних І.С., д.ю.н., професор

Чорноморського національного університету імені Петра Могили
<https://orcid.org/0000-0001-9906-4327>

Яра О.С., д.ю.н., професор,

професор кафедри адміністративного та фінансового права,
декан юридичного факультету

Національного університету біоресурсів і природокористування України,
<https://orcid.org/0000-0002-7245-9158>

У статті розкриті певні питання правового забезпечення академічної доброчесності здобувачами освіти. З'ясовано, що академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі є невід'ємною частиною правової культури, відіграє надзвичайно важливу роль у науковому світі, науковому середовищі, зокрема серед здобувачів освіти. Зроблено висновок, що як показав аналіз спеціальної літератури, саме здобувачі освіти стають найчастіше фігурантами юридичних розслідувань щодо недотримання академічної доброчесності. Актуалізовано, що академічна доброчесність з погляду доктринального підходу – це загальноприйняті світовою спільнотою стандарти освітньої діяльності, які створюють середовище нетерпимості до порушень прав, етики академічних відносин. Розкрито, що академічна доброчесність є досить складним явищем, оскільки охоплює загальну культуру суспільства, правову традицію, академічну культуру освітнього закладу та внутрішню, духовну культуру здобувача освіти. Підкреслено, що академічна доброчесність, у досліджуваному контексті з погляду діючого вітчизняного законодавства – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися здобувачі освіти під час навчання з метою забезпечення довіри суспільства та власників підприємств, установ, організацій до результатів навчання фахівців, яких вони приймають на роботу. Узагальнено, що за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені, як до символічної (практично моральної) відповідальності так і такої суворой як то відрахування із закладу освіти, що накладає на процес, необхідність прийняття справедливого та законного рішення після проведення ретельного розслідування компетентним адміністративним органом закладу освіти. Зроблено висновок, що перед тим, як вводити імперативні норми щодо відповідальності здобувачів освіти за порушення норм академічної доброчесності, необхідно ретельно вивірити адміністративну процедуру їх застосування та провести виважену профілактичну роботу зі студентами, зокрема, що допущені ними факти порушення академічної доброчесності, так як такі факти можуть негативно тривалий час впливати на їх кар'єру після закінчення закладу освіти. Доведено, що не є фактами порушення академічної доброчесності використання здобувачами юридичної освіти судових рішень в освітньому процесі без посилання на них. Запропоновано, що наукового-педагогічні (педагогічні) працівники, консультанти з навчання, бібліотекарі, методисти мають допомогти здобувачам уникати випадків порушення академічної доброчесності.

Ключові слова: адміністративний орган, відповідальність, довіра, заклад освіти, здобувач освіти, культура, мораль, освітній процес, порушення, посилання, процедура справедливості.

The article discloses certain issues of legal protection of academic integrity by students of education. It has been found that academic integrity in the modern civilized world is an integral part of the legal culture, plays an extremely important role in the scientific world, scientific environment among students of education. It was concluded that, as the analysis of special literature showed, it is the students who are most often involved in legal investigations regarding non-observance of academic integrity. It has been updated that academic integrity from the point of view of the doctrinal approach is the standards of educational activity generally accepted by the world community, which create an environment of intolerance to violations of rights, ethics of academic relations. It is revealed that academic integrity is quite complex, as it encompasses the general culture of society, legal tradition, academic culture of the educational institution and internal culture, spiritual culture of the student of education. It is emphasized that academic integrity, in the context of our analysis from the point of view of the current national legislation, is a set of ethical principles and rules defined by law, which should be guided by education seekers during their studies to ensure the trust of society and the owners of enterprises, institutions, and organizations in the results of the training of specialists who they are hiring. It is summarized that for violation of academic integrity, students of education can be brought to both symbolic (practically moral) responsibility and such a strict one as expulsion from the educational institution, which imposes on the decision-making process the need to make a fair and legal decision after conducting a thorough investigation by a competent administrative body educational institution. It was concluded that before introducing mandatory norms regarding the responsibility of those seeking education for violating norms of academic integrity, it is necessary to carefully check the administrative procedure for their application and carry out balanced preventive work with students that the facts of violations of academic integrity committed by them can have a negative long-term effect on their career after graduation. The use of court decisions by students of legal education in the educational process without reference to them is not a violation of academic integrity. It is proposed that scientific and pedagogical (pedagogical) workers, training consultants, librarians, and methodologists should help applicants to avoid cases of violation of academic integrity.

Key words: administrative body, culture, education seeker, educational establishment, justice, learning process, link, morality, procedure, responsibility, trust, violation.

Вступ. Освіта є необхідними передумовами розвитку людства, сприяє подоланню непорозуміння і нетерпимості між людьми різних національностей і релігій, вирішує проблеми екологічної рівноваги, глобальних економічних та політичних криз. Освіта є головними чинниками розвитку матеріального та духовного багатства суспільства, завдяки своїй унікальній місії збільшення інтелектуального капіталу – людських знань та компетенцій, соціальної стабільності та ефективного забезпечення створення робочих місць, збільшення національного доходу, зменшення бідності, збільшення рівня культурного виробництва і споживання, підвищення якості життя [4].

Головним суб'єктом освіти є її здобувач. Саме заради нього освіта і була видумана суспільством. Все в освіті обертається навколо нього. Саме тому в Україні утверджена людиною центристська система освіти. Одним з повідних чинників, які стоять на порядку денному національних освіт є підтримання такого її стану, щоб здобувачі освіти набували належний рівень знань, умінь і практичних навичок. Що неможливо зробити без належного дотримання ними академічної доброчесності. Однак, в Україні стандарти академічної доброчесності й досі досліджені мало в науковій площині [1].

Огляд останніх досліджень. До питань правового забезпечення академічної доброчесності здобувачами освіти звертали свою увагу вітчизняні та зарубіжні вчені О. Аврамова, В. Антоненко, О. Антонова, О. Бернацький, М. Братко, О. Врублевська, А. Гаврилюк, С. Дуліба, І. Кременовська, А. Куліш, В. Миргород-Карпова, О. Петрос, О. Рижко, Г. Ульянова, Х. Плецан, Р. Шишка, К. Янішевська, Colin James, Jennifer Campion, Jennifer Dawn Marsh, Meghan E. Norris, Olivia L. Holden, Saadia Mahmu, Shaun Ramlogan, Valerie A. Kuhlmeier, Vidya Raman та ін. Разом з тим, у національній науковій теорії адміністративного права названа проблема є такою, що розкрита поверхнево.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі доктринальних поглядів вчених, теорії адміністративного права, діючого законодавства та західних стандартів розкрити деякі питання правового забезпечення академічної доброчесності здобувачами освіти.

Виклад основних положень. Академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі є невід'ємною частиною правової культури, відіграє надзвичайно важливу роль у науковому світі, науковому середовищі, серед викладачів та студентів. Проблеми академічної доброчесності є проблемою для кожної країни, але фактори, що впливають на це, значно відрізняються між країнами, між різними регіонами, також залежно від культурних цінностей. Академічна доброчесність багато в чому залежить від правової культури країни, але також залежить від здатності людей інших національностей і релігій швидко навчатися та відповідати культурним нормам країни, в якій вони перебувають. Запропоновано рекомендації щодо застосування належних практик академічної доброчесності у закладах [4].

Закон України «Про освіту» визначив, що академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Зокрема, дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання [3].

Як видно з законодавчого визначення термін «академічна доброчесність» є досить складним, оскільки охоплює загальну академічну культуру закладу вищої освіти, внутрішню культуру особистості, духовну культуру. Зростаючий інтерес до академічної доброчесності виник через глобальну інформатизацію, розвиток цифрових технологій у світі, що призвело до полегшення використання та поширення інформації та несправедливого запозичення, присвоєння та використання чужих ідей та думок. Академічна доброчесність визначає загальноприйнятні світовою спільнотою стандарти освітньої та наукової діяльності, створює середовище абсолютної нетерпимості до порушень прав, етики академічних відносин. Академічна доброчесність сприяє повноцінному розвитку особистості, зміцненню знань і навичок, утвердженню авторитету, створенню сприятливого іміджу, усвідомленню власної гідності та значущості, чіткому розставленню пріоритетів, вдосконаленню власної ефективності [4].

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження

відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [3].

У цьому контексті колектив вчених А. Куліш, С. Дуліба, В. Миргород-Карпова, О. Аврамова доводять, що поняття «академічна доброчесність» широко використовується закладами вищої освіти. Дуже часто для здобувачів освіти проводять заходи, спрямовані на ознайомлення з поняттям академічної недоброчесності. Утім на практиці такі заходи є неефективними, тому заклади вищої освіти застосовують суворі методи відповідальності. На погляд вчених, перед тим як вводити імперативні норми щодо відповідальності за порушення норм доброчесності, необхідно провести роботу зі студентами для визначення основних причин виникнення зловживання плагіатом. Завищені сподівання від студентів, недосконалість програм щодо перевірки на плагіат, негативне суб'єктивне ставлення викладача щодо студента – все це може стати підґрунтям для виникнення проблем. Тому вважаємо, що необхідно акцентувати увагу на важливості першочергових чинників, котрі є основою для виникнення окресленої проблеми, та які допоможуть у її вирішенні [2].

Австралійські вчені доводять, що студенти-юристи є особливим випадком академічної доброчесності. Якщо студент-юрист досягає політики академічної доброчесності, наприклад, через плагіат або змову під час отримання юридичної освіти, це може мати довгострокові наслідки для його репутації та майбутнього в юридичній професії. Студентам-випускникам юридичного факультету, які подають заявку на допуск до адвокатської практики, радимо розкривати лише дані розслідувань, незалежно від того, чи було виявлено порушення правил чи ні, оскільки нерозголошення може призвести до відмови в прийомі або затримки [5].

На відміну від них, канадські вчені вважають, що особливий характер академічної доброчесності у вищій юридичній освіті в Канаді, корениться в тому факті, що майже всі аспіранти з права займалися юридичною практикою. При цьому треба враховувати, що письмове оформлення судів є дуже похідним, і копіювання матеріалів сторони без зазначення авторства є загальноприйнятою практикою. Міркування, які вимагають приписування в академічній, мистецькій та науковій сферах, не застосовуються до мотивів для суджень. Так як, від суддів не чекають оригінальності. Крім того, у юридичній практиці привласнення роботи адвоката суддею розглядається як комплімент найвищого рівня адвокату. Незважаючи на те, що судові органи схвалювали копіювання без авторства, студенти частіше стикаються з подібними невизначеними практиками в юридичній професії. Хоча студенти бакалаврату можуть зіткнутися з цими нормами під час літньої роботи в юридичних фірмах, ці норми більше вкорінені в аспірантів, які зазвичай практикують протягом кількох років [7].

Новозеландські вчені піднімають проблему попередження випадків порушення академічної доброчесності студентами викладачами, консультантами з навчання та бібліотекарами. Так як, коли трапляються випадки ймовірного плагіату, відповідальність за збереження та підтримку академічної доброчесності часто перекладаються виключно на студентів. фундаментальним компетенціям і цінностям академічної науки, включаючи очікування щодо цитування та посилань [6].

Висновки. Отже, питання правового забезпечення академічної доброчесності здобувачами освіти характеризуються наступним:

– академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі є невід'ємною частиною правової культури, відіграє надзвичайно важливу роль у науковому світі, науковому середовищі, зокрема серед здобувачів освіти;

– як показав аналіз спеціальної літератури саме здобувачі освіти стають найчастіше фігурантами юридичних розслідувань щодо недотримання академічної доброчесності;

– академічна доброчесність з погляду доктринального підходу – це загальноприйняті світовою спільнотою стандарти освітньої діяльності, які створюють середовище нетерпимості до порушень прав, етики академічних відносин;

– академічна доброчесність є досить складним, оскільки охоплює загальну культуру суспільства, правову традицію, академічну культуру освітнього закладу та внутрішню, духовну культуру здобувача освіти;

– академічна доброчесність, в контексті нашого аналізу з погляду діючого вітчизняного законодавства – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися здобувачі освіти під час навчання з метою забезпечення довіри суспільства та власників підприємств, установ, організацій до результатів навчання фахівців, яких вони приймають на роботу;

– за порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені, як до символічної (прак-

тично моральної) відповідальності так і такої суворой як відрахування із закладу освіти, що накладає на процес прийняття рішення необхідність прийняття справедливого та законного рішення після проведення ретельного розслідування компетентним адміністративним органом закладу освіти;

– перед тим, як вводити імперативні норми щодо відповідальності здобувачів освіти за порушення норм академічної доброчесності, необхідно ретельно вивірити адміністративну процедуру їх застосування та провести виважену профілактичну роботу зі студентами, зокрема що допущені ними факти порушення академічної доброчесності можуть негативно тривалий час впливати на їх професійну кар'єру після закінчення закладу освіти;

– не є фактами порушення академічної доброчесності використання здобувачами юридичної освіти судових рішень в освітньому процесі без посилання на них;

– наукового-педагогічні (педагогічні) працівники, консультанти з навчання, бібліотекарі, методисти мають допомогти студентам уникати випадків порушення академічної доброчесності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бернацький О. Сучасний стан правового регулювання дотримання академічної доброчесності в Україні // *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 97-107. URL: <http://visnyk.univd.edu.ua/index.php/VNUAF/article/view/339/302>
2. Куліш А, Дуліба Є., Миргород-Карпова В., Аврамова О. «Академічна доброчесність» в Україні: місце в освітньому процесі та законодавче регулювання // *Наукові записки. Серія: Право*. 2022. С. 258-265. URL: <https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/152/139>
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII // *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. ст. 380.
4. Bratko, Mariia & Duliba, Yevheniia & Petroye, Olha & Pletsan, Khystyna & Havryliuk, Alla & Antonenko, Volodymyr & Antonova, Olena. Academic Integrity as a Phenomenon of Legal Culture // *Ethical and Regulatory Issues*, 2021. 24 (1). pp. 1-10. URL: <https://www.abacademies.org/articles/academic-integrity-as-a-phenomenon-of-legal-culture-12156.html>
5. Colin, James & Saadia, Mahmud. Promoting academic integrity in legal education: 'Unanswered questions' on disclosure. *International Journal for Educational Integrity*. 2014. URL: <https://Users/valentyihalunko/Downloads/SSRN-id2531138.pdf>
6. Jennifer Dawn, Marsh & Jennifer, Campion. Academic integrity and referencing: Whose responsibility is it? // *Academic Language & Learning*. 2018. Vol. 12. № 1. URL: <https://journal.aall.org.au/index.php/jall/article/view/546>
7. The Distinctive Nature of Academic Integrity in Graduate Legal Education. *Academic Integrity in Canada*. pp 333–350. 2022. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-83255-1_17